

Sheep Fash

---

30 KİTAP KONUŞMACI

NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR YAYINIDIR

YAYINA HAZIRLAYANLAR

Abdullah BÜYÜKATICIGİL
Abdurrahman ÖZKAN, Doç. Dr.
Aziz AYVA, Yrd. Doç. Dr.
Didem USLUGİL
Ertan ENGİN, Yrd. Doç. Dr.
Ferhat ÖZKAN, Arş. Gör.
Hanifi ASLAN, Yrd. Doç. Dr.
Hanifi SERT
Mehmet GÜRBÜZ, Yrd. Doç. Dr.
Mehmet UZBAŞ, Arş. Gör.
Mustafa ALTINTEPE
Osman BOZDEMİR
Zekeriya MIZIRAK, Doç. Dr.
Şefik Ziya IŞIK

GRAFİK TASARIM

İLETİŞİM

Necmettin Erbakan Üniversitesi
Rektörlüğü Yenişehir Mah.
Dr. Hulusi Baybal Cad. No:12 Kat:25
Selçuklu / KONYA
Tel : 0332 280 80 80
bilgi@konya.edu.tr

BASIM / Aralık 2013

GIPTA / Ankara • 0312 645 1900

FİLAMA / Konya • 0332 238 4095

ISBN: 978-605-4988-00-6
Sertifika No: 29372

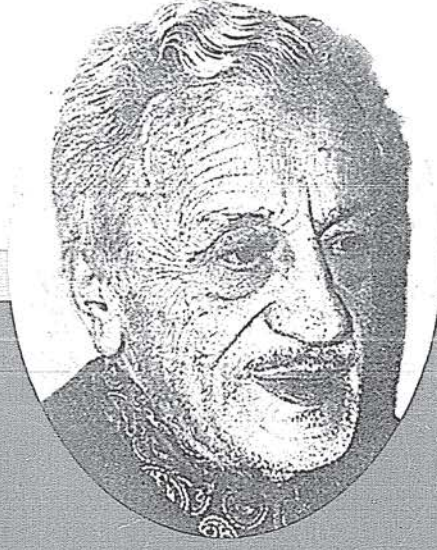
1882
KONYA TİCARET ODASI
KONYA CHAMBER OF COMMERCE

KONYA
TİCARET
BORSASI

Ticaret Borsası ve Ticaret Odası Yönetimlerine katkılarından dolayı teşekkür ederiz.

HAC 'dan
ÇİZGİLER, RENKLER VE SESLER

HAC

SEYAHAT

Bütün Eserleri

33

Nezip Fazıl

B Ü Y Ü K D O Ğ U Y A Y I N L A R I

6. Kitap:

“Hac”

Doç. Dr. Huriye MARTI

Hepiniz hoş geldiniz, safalar getirdiniz.

Bendeniz, İlahiyat Fakültesinde hadis hocasıyım, aynı zamanda Diyanet İşleri Başkanlığının aileyle, gençle, kadınla ve çocukla ilgili faaliyetlerini yürüten Aile ve Dinî Rehberlik Dairesinin de daire başkanuyum. 3 çocuk annesiyim. Sizler gibi lise son sınıfta bir oğlum, orta sona geçen bir oğlum ve sekiz yaşında bir kızım var. Aranızda bulunmaktan dolayı çok büyük bir mutluluk duyuyorum. Bana bu fırsatı tanıdığı için de hem Üniversiteme hem de Meram Belediyesine teşekkürlerimi sunuyorum.

Bugün sizlerle paylaşacağım kitap Necip Fazıl Kısakürek'in hac ile ilgili kitabı, *Hac'dan Çizgiler, Renkler ve Sesler* ismini taşıyor. Bu kitap Necip Fazıl'ın hayatındaki ilk ve tek haccında aldığı notlardan oluşan bir günlük. Necip Fazıl Kısakürek hacca oldukça geç bir yaşta gitmiş, 1973 senesinde hacca gitmiş. Biliyorsunuz üstat 1983'te vefat etti, yani vefatından 10 yıl önce yaklaşık 68 yaşındayken yaptığı haccın hatıralarını bize bu kitapta yazmış. Öncelikle zor bir yolculuk onu bekliyor, çünkü izin alma konusunda birtakım problemler yaşıyor, aynı uçakta rahmetli Necmettin Erbakan da var. Bazı milletvekilleriyle ya da kadim dostlarıyla bir arada haccediyor ve oraya vardığı zaman ne yaşadığını, ne hissettiğini, neleri ilk defa keşfettiğini bu kitapta kısaca bize anlatıyor. Kitabın son bölümünde de üstad, şeyhi Abdülhakim Arvasi'nin hocasının kabrini ziyarete gidişini anlatmış. Abdülhakim Arvasi Vanlı bir ilim adamı ve mutasavvıf, kabri Ankara'da. Onun hocası ise Van'da medfun imiş. Necip Fazıl, Van'a yaptığı ziyareti, hazretin kabrine ulaşabilmek, orada dua edebilmek için ne kadar zorlu yollardan, dağlardan, tepelerden, imkânsızlıklardan aşarak, yaşlı haliyle nasıl gidip, nasıl ince, nasıl derin duygularla geri döndüğünü anlatan bir Van ve Hakkari ziyareti günlüğünü de bu kitaba eklemiştir.

Bu kısa tanıtımdan sonra iki hususu öncelikle dile getirelim: Necip Fazıl Kısakürek'in bu kitabı anlatırken ısrarla dile getirdiği iki temel husustan bir tanesi hacıların, genelde bütün hacıların, özelde de Türk hacılarının gerçekten hangi topraklarda olduklarını, ne kadar mukaddes ve ne kadar mübarek yerlerde olduklarını bilmeden, şuursuzca, bilinçsizce haccetmeleri. Orada Kâbe'nin, Mekke'nin, Medine'nin asaletine uymayan davranışlar sergilediklerinden dolayı Necip Fazıl çok ciddi bir hayal kırıklığı ve üzüntü yaşıyor ve bundan ısrarla bahsediyor, sıklıkla diyor ki; "Neden böyle hiç durmadan şikâyet ediyorsun diyeceksiniz bana ama ben yine duramayacağım, yine şikâyet edeceğim. Çünkü bu insanlar gerçekten Allah'ın evinde olduklarının farkında değiller."

Israrla üzerinde durduğu ikinci husus da günlüğü boyunca, o mukaddes, mübarek toprakların idarecisi olan Suud Hükümetinin bu toprakların değerini bilmediği ve bu topraklarda yeterince düzenli, yeterince güvenli, yeterince huzurlu bir hac imkânı hazırlamadığı, hacıların hizmetini itina ile gözetmediği, hatta onları, -Necip Fazıl'ın kitaptaki ifadesine göre- "bir an evvel memleketlerine süpürülmesi gereken atıklar gibi" düşündüğü. Hatta Necip Fazıl bazı sayfalarda diyor ki; haccın bu yoğunluğu, haccın bu yorgunluğu aslında şu şu önlemler alınarak çok daha huzurlu ve sakin bir hale getirilebilir ama maalesef Suud hükümeti bunu hiç ama hiç önemsemiyor, onun akli fikri kazandığı petrol parasında...

Biz üstadı bu hac boyunca çok yorgun görüyoruz. Yaşı ilerlemiş olduğu için, belki de o zamana kadar yaşadığı sıkıntılı hayatın etkisiyle pek çok kereler insanlar koluna giriyorlar, zor tavaf ediyor, şeytan taşlamaya çok zor gidiyor, hatta farz olan ilk taşlamadan sonra bir başkasına vekâlet vererek "Benim taşlarımı siz atın şeytana, ben gidemeyeceğim" diyor ve istirahatına çekiliyor. Bu arada Medine'de çok kıymetli bir isim rahmetli Ali Ulvi Kurucu ile de bir arada oluyorlar, onunla ilgili hatıralarını ve onunla ilgili çok güzel duygularını, düşüncelerini kaleme alıyor.

Necip Fazıl önce Mekke'ye sonra Medine'ye gidiyor. Mekke-i Mükerrerme'yi kitabı boyunca Keremli Mekke şeklinde anarken Medine-i Münevver'e Nurlu Medine diyor. Yeri geldikçe kutsal toprakların tarihine de kısa kısa değiniyor ama ben size derli toplu tek defada bu tarihçeyi anlatmak istiyorum. Öncelikle şunu söylemek istiyorum hac, çok somut, çabuk anlaşılan, hemen yaşanabilen ve insanın hemen kavrayabildiği bir ibadet tarzı değil. Mesela bir oruç gibi değil. Oruç bizim hayatımızın çok içindedir, küçüklükten itibaren orucu biliriz, neden oruç tutuyoruz dendiğinde, hepimizin vereceği pek çok cevap vardır, nefsimizin terbiyesinden bedenimizin sağlığına kadar birçok sebebi biliriz. Oruç bizim zihnimizde somuttur ama hac öyle değildir, çünkü hacca insanlar hayatlarında bir kere, olmadı iki kere ya gider ya gitmez. Ayrıca haccın içindeki birtakım ibadetlerin de hepsinin kendine özel sembolik anlamları vardır. Tıpkı filmlerde eski tarihi kapının üzerinde farklı farklı sembollerle eski yazılar olur da, onu sadece o ilim dalıyla uğraşanlar çözüp ne yazdığını anlar ya, hac biraz öyledir. "Bu adamlar neden Kâbe'nin etrafında yedi defa dönüp duruyorlar, bir bakışta anladım" ya da "Bu siyah taşın önünden geçerken niye herkes elini kaldırıyor çok kolay anlayabiliyorum" diyemezsiniz. Formüller vardır, semboller vardır, haccın içinde iç içe dürülmüş gizemli manalar vardır. Onun için haccı anlatarak da anlamak zordur, okuyarak da. Hani yaşamak lazım diyorlar ya, gerçekten öyle bir ibadet.

Haccı anlayabilmenin, oraya gidip yaşadığımız zaman haccın tadını almanın altında mutlaka haccın yaşandığı topraklara dair bir tarih bilgisi olması lazım. Buralarda ne yaşandı da biz bugün hâlâ oraya gidiyoruz? O tarihten bugüne ne gibi bir yolculuk bizi bekliyor? Bu nedenle Necip Fazıl'ın bu kitapta ilgili noktalara geldikçe tarihe göndermelerde bulunduğunu, tarihi anlattığını görüyoruz. Kâbe Hz. Âdem'in inşa ettiği, ilk defa Hz. Âdem'in Allah'a ibadet için yaptığı bir binadır. Yani Kâbe ilk insanla yaşattır. Hz. Âdem'den sonra Kâbe'nin asırlar geçtikçe bilhassa da Nuh tufanından

sonra yok olduğunu, silindiğini, kaybolduğunu söyler tarihçiler. Sonradan Kâbe'yi yeniden inşa edecek, bugünkü gibi küp şeklinde yapacak olan peygamber Hz. İbrahim'dir. Hz. İbrahim bu işi bir delikanlı olan oğlu Hz. İsmail ile beraber yapar. Bir yandan dua ederler, bir yandan Kâbe'nin taşlarını dizerler, taşları o civardaki dağlardan keserek getirirler. Ve artık duvar Hz. İbrahim'in boyunu aştığında daha yukarıya taş koyabilmek için ayağının altına koyup da üstüne bastığı taş, üzerinde Hz. İbrahim'in ayak izi olan taş, bugün hâlâ Kâbe'nin yanında Makam-ı İbrahim denen küçük bir kutucuğun içinde ziyarete açıktır. Dolayısıyla çok eski çağlardan bahsettiğimiz halde aslında haccın bugüne kadar uzanan kalıntıları, izleri, hatıraları vardır. O küçük pencerenin içinden baktığınızda taşın üstünde Hz. İbrahim'in ayak izini görmemiz mümkündür.

Hz. İbrahim'in hayatında Kâbe ve Mekke ve Medine bölgesiyle ilgili iki büyük geliş-gidiş vardır. Bir tanesi daha Hz. İsmail bebekken yaşanır. Hz. İbrahim'in biliyorsunuz çocuğu olmaz. Hz. İbrahim hem İsrailoğullarının hem de Arapların babasıdır. Onun iki eşi vardır, bir tanesi Sare, bir tanesi Hacer annemizdir. Sare annemiz, Yahudiliğin kendi soyundan geldiği annedir ve oğlunun adı İshak peygamberdir. İsmail de Arap bir anneden geldiği için Arap soyunun dedesidir. Peygamber Efendimizin (s.a.v.) de dedesi Hz. İsmail'dir. Hz. İbrahim çocuğu olmadığı için eşi Sare'nin önerisiyle Hacer'le evlenir ve oğlu İsmail dünyaya gelir ama İsmail'in varlığı ve Hacer'in mutluluğu bir süre sonra Sare annemizi rahatsız eder. Der ki "Al bunu götür, gözüm görmesin." İşte o zaman başlar Hz. İbrahim'in ilk yolculuğu. Yanına Hacer'i ve küçük bebeği alıp Mekke'ye kadar gelir. O zamanlar bu topraklarda hiç yaşayan yok, insan yok! Mekke coğrafyası gerçekten çok ürkütücüdür, inanın bugün bile hâlâ çok ürkütücü. Tepeden baktığınız zaman gri renkli sivri kayalardan başka bir şey görmek mümkün değil. Göller yok, nehirler yok, çaylar yok, yeşillikler, meralar, otlar, ağaçlar, ormanlar yok, çiçek yok, her yer simsiyah. Hatta âlimlerimiz sormuşlar "Allah neden Kâbe'yi, kendi evini bu kadar rahatsız edici bir coğrafyada yaptı? Neden kendisine ibadet edilen yerin bu kadar sevimsiz bir coğrafyada olmasını istedi?" Sonra cevap vermişler, düşünüp kendilerine pay ayırıp demişler ki; "İnsanın gözünü meşgul edecek, gönlünü meşgul edecek, hadi bir de şuraya pikniğe gidelim deyip de aklını çecek en ufak bir güzellik olmasın da, kendini sadece Allah'a versin diye!"

Gerçekten bugün herhangi birimizin cebinde, hacca gitmek için harcanan yaklaşık 10 milyar para olsa ve ona desek ki "Tatil için bu coğrafyaya gider misin?" Kâbe olmasa o paranın bir kuruşunu bile orada harcamak istemez. Hâlbuki insanlar milyarları dökerek o kuru coğrafyaya her yıl akın akın giderler. Çünkü orada kendilerini çeken inanılmaz bir manevi atmosfer, bir mükness, bir güç var: Kâbe. Kutsal toprağın kendine özgü bir duygusu var, bu duygu ancak oraya adım atıldığında yaşanabilen bir duygudur ve orada gerçekten fiziksel olarak da farklı bir çekim gücü vardır.

Şimdi düşünelim, Allah Teâlâ tam da Kâbe'nin olduğu bölgeye gelince İbrahim aleyhisselama emreder, çocuğunu ve hanımını orada bırakıp memleketine dönmesini ister. Bu gerçekten inanılmaz bir emir ve belki de Hz. İbrahim düşünür: Kucağında bu bebekle, bu kadın, bu dağların taşlarının arasında, kuş uçmaz kervan geçmez yerde, bir ağaç yok altında gölgelensin, ne yapacak? Allah Teâlâ sanki der ki; "Sen onu bana bırak ve git." Nitekim Hz. İbrahim onları bırakacağını söylediğinde Hacer annemiz sorar: "Sen mi bırakıyorsun yoksa senin Rabbin mi emretti?" "Rabbim emretti" "O zaman gidebilirsin, O bize yeter!" İşte biz buna Hacer'in teslimiyeti diyoruz, biz buna Hz. İbrahim'in imanı diyoruz. Gerçekten akılla ölçülebilecek bir şey değildir bu. Bu ancak Allah'a olan sevgiyle ve bağlılıkla ölçülebilecek bir sadakattir. Bir süre sonra biliyorsunuz, su biter ve su bittikten sonra o annenin sütü de kesilir. Bebek ağlar ağlar, anne başlar çırpınmaya. İyi de bu kadın niye çırpınıyor? Safa ve Merve arasında niye koşup duruyor? Demedi mi "Rabbin mi emretti bizi buraya koymayı" diye? "O emrettiyse bir bildiği vardır, nasıl olsa bizi burada ölüme terk etmeyecek, biz Allah'ın emanetiyiz" deyip de niye bu kadıncağız oturup beklemiyor? İşte bu da emek vermeksizin

Allah'a tevekkül edip, nasıl olsa Allah benim karnımı doyurur demek yerine, gayret etmenin, koşturmanın, azimli olmanın, sonra sonucu Allah'tan beklemenin en muhteşem örneğidir.

Hz. Hacer biliyorsunuz Safa ve Merve tepelikleri arasında bir o tarafa koşar bakar gelen var mı, bir bu tarafa koşar, yedi defa geliş-gidiş, sonra bir gelir ki bebek su içinde. Çünkü orada bebek İsmail'in topuğunu vurduğu yerden zezem fışkırmıştır. "Zem! Zem!" der, Arapça'da "Dur! Dur!" demek, dur dur akma, yani etrafa yayılma! Etrafını havuz gibi çevirir ve zezem kuyusu o günden bugüne hiç eksilmeden taşar, insanları sular.

Hz. İbrahim'in Mekke'ye ikinci gelişinde ise, orada Hz. İsmail büyümüştür. İnsanlar suyu görünce oraya yerleşmiş ve şehir kurmuştur. Hz. İsmail de Arap bir kabilenin kızı ile evlenir, bu sırada Hz. Hacer vefat eder ve arkasından tekrar Hz. İbrahim, oğlu İsmail'i görmeye gelir. İşte o zaman da kurban olayı yaşanır. Hatırlayın, öyle değil mi? "Ya Rabbi bir çocuğum olursa onu senin yoluna kurban edeceğim." diyen Hz. İbrahim'e çocuğu olduktan sonra Allah Teâlâ bu sözünü imtihan için hatırlatır. Bir canın kıyılmasına, bir çocuğun kesilmesine elbette Rahman ve Rahim olan Allah'ın izin vermesi mümkün değil. Peki, ne yapar? İbrahim aleyhisselamı dener. Bakalım sözünde duracak mı? O da oğluna der ki "Rüyamda seni boğazladığımı görüyorum, Allah'a da böyle bir söz vermiştim!" Bu sefer Hz. İsmail'in inanılmaz teslimiyeti, inanılmaz sabrı ve Allah'a olan güveni ortaya çıkar. "Babacığım, Allah sana ne emrettiyse onu yap." der. "Bu baba beni kesecek, bir akşam ortalıktan gizlice kaybolayım" demez, hatta babasının elinden tutup kesime giderken önlerine şeytan çıkar; der ki; "Boş versene! İnsan kendi çocuğunu keser mi?" Hz. İbrahim işte o zaman yerden bir taş alır, fırlatır, bugün hacıların şeytanı taşıladığı yerde, şeytanı taşlar. Şeytan üç defa önüne çıkar, üçünde de Hz. İbrahim şeytanı kovar ve ondan sonra biliyorsunuz Allah Teâlâ bir koç göndererek, Hz. İsmail'i ve babasını imtihandan başarıyla kurtarır.

Atamız İbrahim Kâbe'yi yaparken nasıl dua etmişti, merak eden arkadaşlarımız İbrahim sure-sinden okuyabilirler. Burada birkaç önemli nokta üzerinde daha durup sembollere geçeceğim. Necip Fazıl'ın da hac kitabında üzerinde durduğu bir konu, Hacer validemizdir. Hz. Hacer, şu anda Kâbe'nin yanında, yanı başında kabri olan iki insandan birisidir. Diğeri ise oğlu Hz. İsmail'dir. Hz. Hacer'in Allah'ın evine komşu bir kabri olması ve insanların akın akın her sene Kâbe'yi ziyarete geldiğinde Hacer'e de ziyarete gelmiş olması, inanılmaz bir lütuftur. Allah'ın çok büyük bir ikramı bu! Peki, kime ikram? Bakalım:

Hz. Hacer'in üç temel özelliği vardır: Bir, zencidir. Zihinlerimiz hemen sorgulamaya başlar. Hani var ya zihinlerimizde tabakalandırma, insanlar arası üstünlük yarışı. Zenci mi, beyaz mı, Kızılderili mi, hangisi üstün? Arap mı, Türk mü, İngiliz mi, Fransız mı, üstünlük nede? Zenci zihinlerde hep çok geridedir değil mi? İşte o zenci, bugün Allah'ın komşusu olan tek kadındır. İki, Hz. Hacer hizmetçidir, cariyedir, yani hür değildir. Zihnimiz hemen tekrar sorgulamaya başlar: "Allah'ın yanında kapı komşusu olmaya layık olan elbette hür ve asil bir insan olmalı" derken, bakar ki Allah komşu olarak, hür mü, köle mi, cariyeye mi olduğuna bakmadan Hz. Hacer'i seçmiş! Onun imanı vardı ya, Allah'a teslimiyeti... Bu teslimiyet, bizim zihnimizde çok gerilere itmeye çalıştığımız bir insanı, Allah'ın evine komşu kılar. Üçüncü özelliğine gelince, Hz. Hacer kadındır. Kadın için de toplumun yargılarını düşünün... Oysa Allah sanki der ki, cinsiyetine erkek mi kadın olduğuna bakmadan, imanı ile onu kendime komşu kıldım. Dolayısıyla Hz. Hacer, köle olmakla, zenci olmakla, kadın olmakla, toplumun ezdiği, hırpaladığı, üzdüğu bir insan olduğu halde, Allah'ın kendisine komşu olarak seçtiği bir insandır ve onu bu makama taşıyan, Allah'a komşu eden, o inancı ve teslimiyetidir. Bu konuda Necip Fazıl'ın da çok güzel sözleri var. Hz. Hacer'in gayretinden, samimiyetinden, ihlasından ciddi mesajlar çıkartan üstad, gençlere sesleniyor: Koşmalısınız, gayret etmelisiniz, davranızın peşinde, her daim hareket halinde olmalısınız. Tembellik, bıkkınlık, gevşeklik yok!

Hac tarihinden bugün için alacağımız çok şey olduğu gibi, tarih boyunca da hep insanlar bu tarihle hacda buluşarak iç içe yaşamışlardır. Aslında hac, tarihe yapılan bir yolculuktur. Bunu hiç unutmayalım. Şimdi gelelim haccın sembollerine. Necip Fazıl ilk önce Cidde'ye indi, pek çok hacı önce Cidde'ye iner, bir kısmı da uçaklarla Medine'ye indikten sonra Mekke'ye geçer. Havaalanında indiği zaman Cidde'de gördüğü kalabalığı, düzensizliği, tertipsizliği anlatır Necip Fazıl. Cidde aslında Müslüman olmayan insanların, harem topraklarda ulaşabileceği en son noktalardan birisidir. Çünkü Mekke'nin bulunduğu alana biz Harem toprak diyoruz. Harem, dokunulmaz demek, yani kutsal ve mahrem demek. Nasıl mahremiyetimize saygı istiyoruz, dokunulmazlığımıza hürmet gösterilsin istiyoruz, Harem topraklar da hürmete lâyık özel alanlardır. Harem sınırını geçebilmenin ilk şartı Müslüman olmaktır. Müslüman olmayan insanlar sınırı geçemez. Demek ki bir sınır var hac ibadetine başlamadan önce. Biz o sınıra mikat diyoruz. Peki, bu sınırın anlamı ne? Neden yürüyüp geçmiyoruz da bize dur deniyor? Çünkü "kendine gel!" deniyor bize. "Sen Allah'ın evine geliyorsun, sen haram topraklara ayak basacaksın, öyle elini kolunu sallayarak giremezsin, zihnindeki kötü düşünceleri buraya bırakacaksın, valizindeki kötülüklerin hepsini burada terk edeceksin, saygısızlıkları, hürmetsizlikleri, etrafındakilere karşı küfürleri, lanetleri, bedduaları, kavgaları, dövüşleri, öfkeleri burada bırakacaksın. Buradan girdiğin an artık yeryüzünün en kutsal alanına girmişsindir, kendine çekidüzen vereceksin." Mikat sınırının anlamı budur.

Ayrıca bir mecburiyetin vardır Mikat'ta: İhrama gireceksin. Öyle üzerindeki kıyafetle de gelişi güzel giremezsin! Neden? Üstündeki, senin kim olduğunu gösteren, sana farklılık veren, seni özel kılan her şeyi çıkaracaksın. Allah'ın kullarından bir kul olarak iki parça beyaz bezi bürünüp gireceksin. E, iyi de ben generalim bu işçi! Olsun, ikiniz de aynı beyaz bez parçasını örteceksiniz, ona bürüneceksiniz. Ama ben profesörüm, bu çaycı! Hiç fark etmez, Allah'ın kulu olmakla eşit olduğunu anlayacaksın. Baktığınız zaman şöyle, Kâbe'nin etrafında herkes beyaz ihramlı, acaba kim sosyal hayatta hangi statüde, kim zengin, kim fakir, kim soylu, kim asil, anlamanız mümkün değil. Bunun anlamı; burada eşitsin, senin sosyal hayattaki statülerin, o herkesin içinde seni çok saygın, hürmetli yapan makam ve mevkilerin burada bir işe yaramaz. Allah'ın katında bunların değeri yok, O'nun katında üstünlük bedeninde ya da ırkında değil, üstünlük kalbinde, ruhunda, takvanda gizli...

Necip Fazıl ihramı bir zarfa benzetiyor. "Bir mektup nasıl zarfın içine konulursa, insan da ihram zarfının içine girerek Allah'a postalanan bir mektup gibi olur" diyor. İhram sanki konuşur bizimle. "Dünya hayatını arkanda bırakacaksın" der. Varsay ki öldün, hadi öyle sayalım, öldün. Öldüğün zaman ne olur? Üzerindeki kıyafetlerin hepsi gider, seni bir kefene sararlar mı? Dünyaya ait değer biçtiğin her şeyin, eşyaların, mücevherlerin, dantellerin, araban, evin, diplomaların, her şeyin arkada kalmaz mı ölünce? Hac da aslında bir ölüm provasıdır. Hac, Allah'a verilecek hesabın provasıdır. Onun için hacda insan devamlı olarak duygusal çalkantılar yaşar. Necip Fazıl da bu kitapta haccın insan için kendisini hesaba çekme yeri olduğunu söylüyor: Allah'ım ben sana hayatımı nasıl anlatacağım? Neler yaptım, neler yapamadım? Ne hatalarım oldu, ne güzelliklerim? Necip Fazıl diyor ki, fiziksel olarak vücudum sağlıklı, iyi görünüyor ama içimde fırtınalar kopuyor, içim eriyor. Dışarıdan birkaç damla gözyaşı süzülüyor, sadece onu görüyorlar ama içimde bir tufan var...

Üzerimize giydik o kefen gibi hepimizi eşitleyen ihramı, sınırdan içeriye giriyoruz. Hatırlayın büyük sarayları, büyük garnizonları ya da kışlaları. Kapıdan girdiğiniz zaman hemen girebilir misiniz sarayın içine? Önce uzun bir yol olur değil mi? Yolda yürürsünüz, kapıda görevli sizi aldıktan sonra ulaşacağınız üst makama gelene kadar epey bir ilerlersiniz. Kâbe'de öyledir, Mekke'ye girerince Mikatı girince herkes zanneder ki hemen Kâbe'yi göreceğim. Ama bu mümkün değildir. Önce bir süre yürürüz, yürürken de deriz ki "Lebbeyk Allahümme Lebbeyk". Lebbeyk, "Emreder-sin efendim, buyur" demektir. Allah'ın davetine icabet edip gelen hacılar, bir kölenin efendisine

seslenişi gibi "Allah'ım buyur geldim, emrine amadeyim, karşıdayım, her şeyi arkada bıraktım, bütün sevdiğilerimi..." derler. İşte orada, Allah'a en yakın olunan topraklarda başlar ibadet. İnsanlar Kâbe'yi görünce en özel en güzel dualarını ederler. Sonra tavafa başlarlar.

Tavafın da kendine has bir anlam dünyası vardır. Biliyorsunuz tavaf dairesel bir harekettir; başlarsınız ve devamlı dönersiniz. Dönüş insana sonsuzluğu hatırlatır, "İyi düşün, bu hayat bir gün bitecek, ama bittiği zaman zannetme ki hayat bitecek, seni sonsuz bir hayat bekliyor. Burada öldüğünde ömrün bitmeyecek, sadece bir adımından öbür adımına geçeceksin." Bu mesaj tavafta devamlı insana söylenir ve sonra Hacerü'l-Esved'in önünden geçerken selam verilir. "Hacerü'l-Esved cennetten gelmedir" diye söyler Peygamber Efendimiz (s.a.v.). Cennete bir selam veririz, sanki "geleceğim, beni bekle" deriz. Her seferinde oradan başlayarak, yedi defa tavaf ederiz. Niye yedi defa? Çünkü yedi hem Arapça'da, hem de İbranice'de sonsuzluğun rakamıdır. Mesela biz 70 bin peygamber geçti deriz, değil mi? Yedi, yetmiş, yedi yüz, yetmiş yedi, yedi bin, bunlar hep Arapça'da ve İbranice'de "sonsuz sayıda, sayılması mümkün olmayan" anlamına gelir. Onun için yedi şavt döneriz. Tavaf biter, zemzem içeriz. Sonra da Hz. Hacer gibi koşturmaya başlarız Safa ile Merve arasında. Safa ve Merve yakın görünüyor ama ben gittiğim zaman anladım ki, ciddi anlamda uzak iki tepe! İnsanı ciddi anlamda yoruyor. Hz. Hacer gibi yorulmak gerekiyor! Diyeceğiz ki "Hayat kolay değil, hayat ucuz değil, hayat bedava değil! Sen insansın, kâinatın en değerli varlığıydın. Koşmalı, yorulmalısın. Eğer koşarsan Allah sana zemzemi ikram edecek, koşmazsan, tembel tembel oturursan, yerden buz gibi bir suyun fışkırmasını bekleme!" Hz. Hacer gibi gayret edeceğiz, azimli olacağız, yavrularımız için koşacağız. Safa ve Merve arasındaki yedi kere gidişten sonra tekrar bir zemzem içer, Hz. Hacer ile Hz. İsmail'e dua ederiz. Artık ihramdan çıkabiliriz, haccımızın çeşidine göre, çıkarırken de saçımızdan bir parça keseriz. Bunun anlamı çok derindir, "Bu yaptığım ibadette, şu saç nasıl dökülüp gittiye, günahlarım da öyle dökülsün gitsin Allah'ım" deriz. "Ya Rabbi! Şu saçımı burada sen emrettin diye nasıl kesiyorsam, şu başım da senin yoluna öylece fedadır" deriz. Ardından gusül banyosu yapıp ihramdan çıkarız. İhramlı iken tırnaklarımızı kesemeyiz, ihramda saçımızı hızlıca tarayarak, avuç avuç yolamayız, ihramda oradan geçerken küçük bir böceğin üstüne bassak ceza öderiz. İhramda bir insanla kavga etmenin, tartışmanın cezası da büyüktür. İhramlıya yasak olan şeyler vardır, o yasaklardan çıkmak için de az önce dediğim gibi, saçımızdan biraz kesip gusül abdesti alırız.

Bunlar aslında umrede de yapılır. O zaman haccın farkı ne? Hac sadece Kurban Bayramı günlerinde yapılır. Hacı umreden ayıran özellik, Arefe günü Arafat'a çıkmaktır. Peygamberimiz buyurur ki; "Hac Arafat'tır." Yani hac dediğin, Arafat'ta belli olur. Arafat neresi? Arafat Kâbe'ye yakın büyük bir alan, gözünüz alabildiğine kadar çok geniş bir ova. Akın akın hacılar Arefe günü Kâbe'yi arkalarında bırakıp otobüslerle ya da yürüyerek Arafat'a giderler. Ne kadar insan varsa o yıl hac için gelen, mesela 3 milyon hacı var, 3 milyon insan bir şehirden çıkar ve akarak, büyük bir kalabalıkla Arafat'a gider. Arafat'ta ot yok, Arafat'ta ağaç yok, Arafat'ta çadırlar kurulur. Her ülkenin Diyanet İşleri Başkanlığı, hacıları için çadırlar kurar, soğuk sular getirir, meyveler ikram eder. Hacılar orada bir gün boyunca ibadet eder.

Kalabalığı hayal edebiliyor musunuz? Onun için denir ki, Arafat mahşerin provasıdır. Hani hepimiz öleceğiz, öldükten sonra dirileceğiz ve Allah hepimizi hesaba çekecek ya... İşte bütün dünya insanlığının, gelmiş geçmiş herkesin bir arada olduğu o inanılmaz kalabalığın provasını Arafat'tır. Arafat'ta "vakfe" günü zorlu bir gündür. Arafat sabır ister. Hava çok sıcak, her yer kalabalık, coğrafya haşin, herkes ihramlıdır. Hani şurada bir ağacın altında az dinlenelim, az sohbet edelim, biraz da ibadet edelim diyebileceğiniz bir yer değil... İmtihan üstüne imtihandır Arafat ve Allah'a yalvarıp yakarmanın adıdır. Peygamberimizin tabiriyle, insanın yeryüzünde affedilebileceği en üst

noktanın adı... İnsanlar o güne kadar yaptıklarını düşünüp ellerini açarlar ve derler ki; "Ya Rabbi! Sen bizi affedersen, ancak bugün affedersin. Biz bugün öyle bir yerde, öyle bir anda elimizi açtık ki, sana yalvarıp da kendimizi affettirebileceğimiz bundan daha uygun ne bir yer, ne de bir zaman var!"

Arafat'ta gün akşama kavuşmaya başladığı zaman, hacılar tekrar Kâbe'ye doğru yola çıkarlar. Yolda uğrayacakları bir yer vardır: Müzdelife. Müzdelife, insanların akın akın aktığı bir vadinin adıdır. Dar bir alandan çok büyük kalabalıklar akmak zorunda olduğu için, Necip Fazıl da aynı şeyi bu kitapta anlatıyor, çok kaza olan bir yerdir. Ne kadar düzenlenmeye, ne kadar tertiplenmeye çalışılırsa çalışılsın, izdihamda çok fazla hacının yıprandığı bir bölgedir. Necip Fazıl'ın 1973'te anlattığına göre, o yıl da birçok hacı Müzdelife'de hayatını kaybetmiştir. Bugün tabii ki izdihamdan insanlar ölmüyor Müzdelife'de ama yine de zorluklar devam ediyor. Düşünün ki Konya'da yaklaşık 1 milyon 200 bin insan yaşıyor, biz bu kadar insanı aynı anda Akyokuş'tan Beyşehir yoluna indiriyoruz. Yolun alanı belli, ne kadar genişletebilirsiniz ki? Bu kadar büyük bir kalabalık, birbirinden kopmadan, kafilesini kaybetmeden, Mekke'ye doğru gelene kadar gerçekten insanlar yorulur, gerçekten sabırla sınanır. Peki, niye Müzdelife'den gidiyoruz, Mekke'ye farklı farklı yollardan gitsek olmuyor mu? Giriş güzergâhı Peygamberimizin talimatıyla belirlenmiştir. Bazı hacılar gece Müzdelife'de konaklar. Bazıları da orada durur, akşam namazını kılar, tekrar ellerini açar, bir daha dua eder ve "Müzdelife vakfesi" denilen ibadet duruşun gerçekleştirmiş olur.

Müzdelife'de ayrıca şeytana atmak için taş toplarız. Âlimler derler ki, savaşa hazırlık yeri Müzdelife'dir. Kiminle savaşaacağız? Şeytanla. E, görüyor muyuz sanki de savaşaacağız? Yani şu taş yığınuna sen de bir taş atmışsın, ne anlamı var? Aslında biz şeytanı taşlamayız, biz içimizdeki olumsuz duyguları, art niyetleri, kötü davranışları taşlarız. Onların hepsini bir anlamda şeytana iade ederiz! O fındık kadar taşları fırlatırken deriz ki; "Ben bundan sonra bir daha şu davranışı tekrarlamayacağım. Bir daha bunu yapmayacağım. İçimdeki şu kötü duyguları fırlatıyorum. Ey şeytan! Senden dolayı ben bu kötülüğü yaptım, al sana geri gönderiyorum. Sana bir daha uymayacağım, sana bir daha aldanmayacağım, bir daha senin yolundan gitmeyeceğim!" Kendi kendimize söz verir, aslında nefsimizi taşlarız.

Şeytanı taşıdığımız bu bölgenin adı Mina'dır. Necip Fazıl'ın anlattığı gibi eskiden Mina'da şeytanı sembolize eden küçük bir tuğla duvar varmış. Hacılar çoğu kere öfkeyle o duvara sadece taş değil, terliklerini, ayakkabılarını, boş şişeleri fırlattıklarından, o taş da küçük bir alanda olduğundan, buradan fırlatanların taşı karşıdakilerin kafasına gelirmiş. Bugün artık şeytan taşlama alanları çok daha geniş, devasa bir platform. Büyük bir duvara herkes taş atıyor ve ilginç bir şekilde devamlı taş sesleri geliyor. Hani âlimler diyorlar ya şeytanla savaş meydanı diye, o sesi duyuyorsunuz. Bir garip duygu bürüyor benliğinizi... Yedi tane taş atılıyor her seferinde, sayısı belli, dikkat edin yine 7! Yedide sonsuzluk, sınırsızlık anlamı vardı ya, Şeytan'a sesleniyoruz: "Sonsuza kadar, devamlı senden uzak olacağım, sonsuza kadar senden nefret edeceğim, sonsuza kadar senin yanında değil, senin karşında olacağım!"

Şeytan taşlama bittikten sonra tekrar Mekke'ye gelişte ihramdan çıkıp, saçımızı kesip gusül abdesti alarak ihramdan çıkarız. Bu arada Hz. İsmail'in hatırası olan kurbanlarımız kesilir. Kurbanlar bizim görmediğimiz çok büyük alanlarda kesiliyor. Necip Fazıl'ın anlattığı gibi çok yakın yıllara kadar bu kurbanlar heba oluyordu. Hava çok sıcak, o sıcakta etin dayanması mümkün mü? Milyonlarca hacının kurbanının kesildiğini düşündüğümüz zaman, o etlerin saklanması için maalesef eskiden yeterince tertibat yoktu. Üstad Necip Fazıl diyor ki, kocaman çukurlar açılıp, kesilen hayvanların buldozerlerle onlara gömülüp, üstlerinin toprakla örtüldüğü, milyarlarca liranın heba edildiği, içler

acı bir alandır mezbaha alanları... Bugün çok şükür öyle değil. Bugün diğer ülkeler gibi Diyanet İşleri Başkanlığının da kurban kesiminin başında duran görevlileri var ve bu görevlilerimiz her hacı için kesilen kurbanı tek tek takip edip, buzluk görevi yapan büyük tırlara yüklenerek dünyanın fakir bölgelerine sevkiyatını sağlıyorlar. Dolayısıyla artık etler, buz kütleleri içerisinde büyük tırlarla taşınabiliyor. Orta Asya'ya kadar kurban etlerinin götürüldüğünü biliyoruz.

İşte haccın bu farklı basamaklarından tek tek bahseden Necip Fazıl Kısakürek, ardından Medine'ye geçiyor. "Mekke'den ayrılmak zoruma gitse de bambaşka bir maneviyat ikliminin içine düştüm, Medine'ye geldim." diyor.

Medine, Peygamber Efendimize hicretinde kucak açan nurlu şehirdir. Biliyorsunuz Efendimizin kabr-i şerifi de orada bulunuyor. Medine'de Resûl-i Ekrem'i ziyaret eden hacılar bu kutlu beldede en az sekiz gün kalmayı ve Mescid-i Nebevi'de 40 vakit namaz kılmayı arzu ederler. Peygamber Efendimizin mescidine girip huzuruna çıkınca ona selam veririz. Biliriz ki Allah Resûlü her ne kadar aramızda değilse de bizi duyar ve selamımıza cevap verir. Bu yüzden "Sana selam olsun Allah'ın güzel Peygamberi!" diyerek gireriz. Efendimizin hemen yanı başında Hz. Ebubekir'in ve Hz. Ömer'in kabirleri bulunur. Mescide komşu bir alanda ise Peygamberimizin en yakınlarının, kıymetli eşlerinin, kızlarının, ileri gelen sahabilerin medfun bulunduğu Baki kabristanı yer alır. Necip Fazıl, Baki kabristanını ziyaret ettiğini ve büyüklerin anısına orada neler okuduğunu da bu kitapta anlatır.

Peygamber Efendimiz "Evimle minberim arası, cennet bahçelerinden bir bahçedir" buyurduğu için Mescidin bu bölümünde namaz kılmak başka bir değere sahiptir. İnsanlar yeşil halı serili olan bu kısımda namaz kılmak isterler. Yeşil halıda namaz kılmaya çalışmak özellikle kadınlar bölümünde kimi zaman izdihama sebep olur, birbirini iterek, vurarak kendine yer açmaya çalışıp da ibadet için uğraşan hacılar bazen üzücü tablolar oluştururlar. Hatta bir hacı amcanın tabiriyle "Araplar bu yeşil halıyı az büyük sereymiş ya, niye insanları böyle sıkış tepiş uğraştırıyorlar!" diyen olur. Gerçekten eğer hacca hangi amaçla gittiğinizi ve orada yaptığınız her ibadetin sembolik anlamını bilmezseniz bu amcanın durumuna düşmek mukadderdir. Onun için hac yolculuğuna çıkmadan önce mutlaka eğitim alınmalıdır.

Hacda insanlar keramet göstermeye başlar, "Başıma şu geldi, bir başımı kaldırdım bu oldu, bir elimi attım şu oldu" demeye başlarlar. Zannetmeyin ki insanlar uyduruyor, abartıyor! Allah Teâlâ çok ilginç bir şekilde, hiç ummadığınız yerde sadece zihninizden geçirdiğiniz bir şeyi size orada nasip eder. O'nun misafiridir hacılar, onları asla mahrum etmez. O kutsal toprak her insan için "Ben sana şah damarından daha yakınam" buyuran Rabbimizin ani uyarıları, ikramları, ikazları, lütufları ile yüklüdür. Kendi evinde Allah, insana kendisini çok ilginç ve unutulmaz şekillerde hatırlatır. Bu yüzden hacılardan keramet benzeri hatıralar sıklıkla duyulur. En son geçen sene bir arkadaşımızın yaşadığını anlatarak konuşmamı bitirmek istiyorum. Arafat'tan inmişler, Müzdelife'de konaklamışlar, Mina'da şeytanı taşlamışlar, Kâbe'ye tekrar gelip tavaflarını etmişler, sa'ylarını yapmışlar, ihramlarını çıkarmışlar. Ertesi gün tekrar namaz için Kâbe'ye gelmişler. "Namaz esnasında düşündüm" diyor arkadaşım, "Kendi kendime 'Allah'ım biz o kadar ibadet ettik. Acaba beğendin mi?' dedim. Şöyle kafamı çevirdim ki yanımdan bir Türk teyze geçiyor, elinde de bir poşet. Üstünü okudum "beğendik"!

Allah hepimize beğendiği haclar nasip etsin, Allah hepimizi beğendiği kullarından eylesin. Dinleme lütfunda bulunduğunuz için çok teşekkür ediyorum.